

Розділ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....9

1.1. Функції завідувача, вихователя-методиста та педагогів дошкільного навчального закладу з питань музичного виховання	10
1.1.1. Функції завідувача та вихователя-методиста	10
1.1.2. Функції музичного керівника та вихователя	22
1.2. Документація музичного керівника та особливості планування освітнього процесу з музичного виховання	38
1.2.1. План роботи: перспективний і календарний	38
1.2.2. План проведення масових заходів, дійств музично-естетичного циклу	49
1.2.3. Щоденник з підвищення рівня професійної компетентності	55
1.2.4. Каталог матеріалів з музичного виховання	56
1.3. Робота гуртка з музичного виховання	62

Розділ 2

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ..... 67

2.1. Предметно-просторове розвивальне музичне середовище ...	68
2.2. Музичні заняття	79
2.2.1. Провідні педагогічні принципи та вимоги до організації музичних занять	79
2.2.2. Традиційне музичне заняття	83
2.2.3. Домінантне музичне заняття	86
2.2.4. Тематичне музичне заняття.....	87
2.2.5. Комплексне музичне заняття.....	91
2.2.6. Варіанти планування музичних занять.....	93
2.3. Особливості організації музичних занять та розваг у групах раннього віку	97

ДІАГНОСТИЧНИЙ АСПЕКТ	101
3.1. Діагностика професійної компетентності музичного керівника.....	102
3.1.1. Поняття, завдання та принципи проведення діагностики професійної компетентності педагога.....	102
3.1.2. Складники професійної компетентності музичного керівника	105
Особистісна компетентність	109
Професійна підготовленість	110
Загальнопедагогічні вміння та здібності.....	112
Результативність педагогічної діяльності.....	122
Культура праці.....	123
Загальнопедагогічні вміння та здібності музичного керівника	132
3.1.3. Діагностичні карти та шкала оцінювання професійної компетентності музичного керівника	157
3.1.4. Індивідуальний проектний план розвитку професійної компетентності музичного керівника	165
3.2. Діагностика музичного розвитку дітей дошкільного віку	171
3.2.1. Особливості організації діагностики музичного розвитку дітей дошкільного віку.....	171
3.2.2. Вивчення особливостей музичного розвитку дітей дошкільного віку.....	183
Вивчення особливостей музичного розвитку дітей II молодшої групи (4-й рік життя).....	183
Вивчення особливостей музичного розвитку дітей середньої групи (5-й рік життя)	193
Вивчення особливостей музичного розвитку дітей старшої групи (6-й рік життя).....	206
Додатки	220
Додаток 1. Музичні поняття та терміни	221
Додаток 2. Варіанти карт аналізу музичного заняття	223
Додаток 3. Карта аналізу підготовки та проведення музичних свят	227

<i>Додаток 4.</i> Структура дитячої та дорослої музичної діяльності (за Н. Ветлугіною, О. Радиною).....	229
<i>Додаток 5.</i> Орієнтовні форми складання перспективного плану освітньої роботи з музичного виховання	230
<i>Додаток 6.</i> Орієнтовні форми складання календарного плану освітньої роботи з музичного виховання	235
<i>Додаток 7.</i> Етапи роботи з музичним репертуаром з дітьми до- шкільного віку (за Н. Рубальською, Т. Науменко, Н. Ветлу- гіною)	237
<i>Додаток 8.</i> Вказівки до ведення журналу планування та обліку роботи гуртка з музичного виховання у дошкільному навчаль- ному закладі	240
<i>Додаток 9.</i> Посадові обов'язки та кваліфікаційні вимоги до категорії музичного керівника	242
<i>Додаток 10.</i> Анкета “Самосвідомість педагога”	247
<i>Додаток 11.</i> Лист оцінки організації та проведення виступу пе- дагога під час методичного заходу (заходу для батьків).....	248
<i>Додаток 12.</i> Лист оцінки комунікативних умінь педагога.....	249
<i>Додаток 13.</i> Параметри, що характеризують рівень музичного розвитку дітей (за методикою Н. Ветлугіної)	250
<i>Додаток 14.</i> Завдання для перевірки музичного розвитку дітей у різних вікових групах дитячого садка (за методикою Н. Ветлугіної).....	251
<i>Додаток 15.</i> Показники прояву музичних здібностей дітей у процесі музичних ігор за методикою Н. Ветлугіної	258
<i>Додаток 16.</i> Показники діагностики музичних здібностей дітей дошкільного віку за методикою О. Радиної та А. Катінене .	260
<i>Додаток 17.</i> Основні компоненти музикальності у дітей до- шкільного віку (за Т. Науменко).....	262
<i>Додаток 18.</i> Діагностика Е. Костіної зі слухання (сприймання) музики	263

Передмова

Любіть і вивчайте велике мистецтво музики. Воно відкриє вам цілий світ високих відчуттів, пристрастей, думок. Воно зробить вас духовно багатшим. Завдяки музиці ви знайдете в собі нові невідомі вам раніше сили. Ви побачите життя в нових тонах і фарбах.

Дмитро Шостакович

Нікого не потрібно переконувати у важливості музичного виховання дітей дошкільного віку. Саме музика знаходить шлях до душі малюка, спонукає його до самовираження, ознайомлює з навколишнім світом, розвиває особистісні якості. Якісна реалізація завдань музичного виховання у дошкільному навчальному закладі сприяє як художньо-естетичному розвитку дітей, так і зміцненню їхнього психічного та фізичного здоров'я, розвитку розумових та мовленнєвих здібностей, слугує соціально-моральному та емоційно-ціннісному зростанню особистості дитини.

Пропонований навчально-методичний посібник не претендує на охоплення та розкриття всіх питань музичного виховання в умовах дошкільного навчального закладу. Мета його – зацентрувати увагу фахівців на актуальних питаннях діяльності педагогічних колективів, надати їм методичні поради щодо:

- функцій завідувача, вихователя-методиста, музичного керівника та вихователя з питань організації музичного виховання;
- створення предметно-просторового середовища для оптимального музичного розвитку дітей;
- планування освітнього процесу у напрямку музичного виховання, організації різних видів музичних занять;
- організації діагностики професійної компетентності музичного керівника;
- вивчення особливостей музичного розвитку дітей дошкільного віку.

Матеріали посібника дадуть можливість педагогам переосмислити добре відомі, класичні методики музичного виховання дітей

дошкільного віку, звернутись до праць видатних учених, зокрема Н. Ветлугіної А. Гогоберидзе, Е. Костиної, Т. Науменко, О. Радиної, Н. Рубальської, Т. Сороки, Б. Теплова, А. Шевчук тощо. Адже, вивчаючи ці надбання тепер, розумієш, що вони є відкритими для науки та практики, дають поштовх до нових розробок. На жаль, в умовах появи нових нормативно-правових документів, варіативних програм і технологій, що супроводжуються глобальними та лавиноподібними інноваційними процесами, вивірені часом наукові та методичні досягнення втрачають вагомий смисловий положення щодо процесу формування у дітей дошкільного віку культури слухання, співів, рухів тощо.

Ознайомлюючись зі змістом посібника, потрібно враховувати те, що актуальні питання організації музичного виховання в дитячому садку розкриваються крізь призму методичного досвіду автора. Тому звертаємо увагу на те, що навіть ретельне опрацювання змісту посібника не може бути підміненим копітким вивченням спеціальної фахової літератури, в якій ширше розкривається коло питань щодо методики конкретної музичної діяльності дітей у кожному віковий період та функцій педагогічного керівництва цим процесом.

Використання авторського підходу до діагностики професійної компетентності музичного керівника та вивчення особливостей музичного розвитку дітей сприятиме:

- систематизації, узагальненню та поглибленню знань завідувачів та вихователів-методистів про сутність й функції діяльності музичного керівника;
- створенню у дошкільному навчальному закладі системи локального (внутрішнього) моніторингу з означених питань;
- побудові ґрунтовної стратегії та гнучкої тактики роботи закладу, що своєю чергою забезпечуватиме професійне зростання педагогів та якісну освіту дошкільників.

Посібник розрахований для різних фахівців дошкільної освіти, однак більшу спрямованість він має на завідувачів та вихователів-методистів дошкільних навчальних закладів, адже акумулює в собі не теорію та методику музичної діяльності з дітьми, а важливі організаційно-функціональні, методичні та діагностичні аспекти здійснення музичного виховання дошкільнят в умовах дошкільного навчального закладу, які сприяють забезпеченню якості музично-естетичної освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості: дитини, педагога, батьків.

Отже, запропонований навчально-методичний посібник є своєрідним джерелом, де розтлумачується низка питань, які не були достатньо ґрунтовно висвітлені у навчально-педагогічній та методичній літературі останніх часів.

P. S.

Завжди важливо для фахівця, коли поряд є люди, не байдужі до змісту та якості своєї професійної діяльності. Такими є педагоги дошкілля міста Миколаєва. Саме їхнє прагнення створити найкращі умови для розвитку найменших громадян України та зусилля, які вони докладають до осучаснення освітнього процесу, стимулюють до постійних пошуків у змісті та формі надання їм методичної підтримки та допомоги...

Грина Романюк

1.1. ФУНКЦІЇ ЗАВІДУВАЧА, ВИХОВАТЕЛЯ-МЕТОДИСТА ТА ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З ПИТАНЬ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

1.1.1. ФУНКЦІЇ ЗАВІДУВАЧА ТА ВИХОВАТЕЛЯ МЕТОДИСТА

Гармонійне поєднання пізнавального, фізичного, соціально-морального, емоційно-ціннісного, мовленнєвого, художньо-естетичного та креативного розвитку дитини – необхідна умова формування цілісної особистості. Досягненню цієї мети сприяє правильна організація музичного виховання дітей в умовах дошкільного навчального закладу.

Музичне виховання дітей безпосередньо здійснюється музичним керівником за допомогою вихователів. Однак успіх цієї роботи значною мірою залежить від діяльності завідувача та вихователя-методиста, спрямованій на оптимізацію освітнього процесу, від їхнього ставлення до музичного мистецтва, розуміння ролі музики у вихованні дітей, рівня загальної й музичної культури, якості виконання управлінських функцій.

Система управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу передбачає такі його основні функції, як: педагогічний аналіз, планування, організація, контроль, регулювання (К. Бєлая, К. Крутій, Ю. Конаржевський, В. Пікельна, Л. Поздняк, М. Поташнік, П. Третьяков та ін.). Розглянемо здійснення кожної з них стосовно музичного виховання *в управлінському циклі – “навчальний рік”*.

ФУНКЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Завдання музичного виховання та заходи щодо їх реалізації на навчальний рік визначаються на підставі аналізу роботи дошкільного навчального закладу в попередньому навчальному році. Вихователь-методист закладу аналізує діяльність музичного керівника та вихователів з питань музичного виховання дітей, зміст та результати самоосвіти педагогів, особливості музичного розвитку дітей, форми та зміст взаємодії з батьками. Завідувач визначає якість навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення процесу музичного виховання в

дошкільному навчальному закладі, методичного супроводу діяльності музичного керівника та вихователів з цього питання.

У разі потреби аналіз роботи з музичного виховання, який формулюється на основі різних видів внутрішнього контролю, діагностики музичного розвитку дітей, діагностики професійної компетентності педагогів тощо, обговорюється на засіданнях педагогічної ради. Для унаочнення запис результатів аналізу забезпечується діаграмами, картами, схемами, відеозаписами тощо.

Висновки аналізу дають змогу

- окреслити завдання і форми методичної роботи з музичним керівником, окремими вихователями та колективом у цілому щодо впровадження ефективних форм, методів та прийомів роботи з дітьми;
- напрацьовувати методичні рекомендації з організації музичного виховання тощо.

ФУНКЦІЯ ПЛАНУВАННЯ

У річному плані роботи дошкільного навчального закладу завдання музичного виховання може бути виокремлене як пріоритетне на навчальний рік або розглядатися у межах завдання з художньо-естетичного розвитку дітей. Питання організації діяльності дошкільного навчального закладу з музичного виховання обов'язково має відстежуватися у змісті річного плану та, враховуючи методичну доцільність, передбачати *роботу*:

- з музичним керівником, вихователями – педагогічні ради, семінари, індивідуальні і групові консультації тощо;
- з батьками – індивідуальні і групові консультації, тематичні батьківські збори, дні відкритих дверей, практикуми тощо;
- з дітьми – різні заходи музично-естетичного циклу.

Не менш важливим є планування роботи щодо

- забезпечення педагогічного процесу необхідним обладнанням, технічними засобами навчання, поповненням і систематизацією літератури в методичному кабінеті;
- тематичного, оперативного тощо вивчення роботи педагогів з музичного виховання (див. нижче у функції контролю);
- розробки методичних рекомендацій з організації роботи з музичного виховання дітей тощо (зазвичай цим питанням займається вихователь-методист або музичний керівник закладу).